

20 november 2023

4^e flitspeiling – Israël en de Palestijnse gebieden

In opdracht van de NCTV en de ESS

Introductie

Aanleiding

De Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) heeft I&O Research gevraagd flitspeilingen uit te voeren naar het beeld dat Nederlanders hebben van de situatie in Israël en de Palestijnse gebieden, hoeveel zorgen zij zich maken en hoe Nederlanders de informatie omtrent de situatie inschatten. I&O Research voerde hiervoor een peiling uit van donderdag 16 november 9:00 uur tot vrijdag 17 november 9:00 uur. Dit is de vierde peiling over dit onderwerp. Zie bijlage A voor een overzicht van alle peilmomenten.

Uitvoering onderzoek

Het onderzoek is uitgevoerd onder 1.138 Nederlanders van 18 jaar en ouder, die lid zijn van het I&O Research Panel. Dit is ruim voldoende om op basis van de resultaten betrouwbare uitspraken te kunnen doen over de volwassen Nederlandse bevolking. Er zijn 3.000 personen benaderd voor dit onderzoek. De respons bedraagt 38 procent.

Op de data is een weging (op randtotalen) toegepast op de achtergrondkenmerken: leeftijd, geslacht, opleiding, migratieachtergrond, stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2021 en regio (op basis van de Nielsen 4-indeling). De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee komen de verhoudingen in de steekproef op deze achtergrondkenmerken overeen met de werkelijke verhoudingen onder de Nederlandse bevolking van 18 jaar en ouder.

Introductie

Analyse

- In de analyse gaan wij in op de rechte tellingen van de antwoorden op de vragen. Daarnaast splitsen we, waar relevant, de uitkomsten uit naar de achtergrondkenmerken regio, stedelijkheid, leeftijd, opleidingsniveau en herkomst.
- In de tekst worden alleen significante verschillen tussen de peilingen benoemd.
- In sommige gevallen tellen percentages niet op tot het totaal of tot meer dan 100 procent. Dit komt door afrondingsverschillen.
- Bij sommige vragen konden respondenten meerdere antwoorden kiezen. Dit staat bij de uitkomsten vermeld.
- De meeste vragen zijn aan alle respondenten voorgelegd. Waar de percentagebasis anders is, is dit bij de figuur vermeld.
- In de rode kaders staan significante verschillen genoemd tussen vijf verschillende gebieden van Nederland: de drie grote steden (Amsterdam, Rotterdam en Den Haag) en de omliggende gemeenten¹, het westen exclusief de drie grote steden (Noord-Holland, Zuid-Holland en Utrecht), het noorden (Groningen, Friesland en Drenthe), het oosten (Overijssel, Gelderland en Flevoland) en het zuiden (Zeeland, Noord-Brabant en Limburg). Ook staan er in de rode kaders significante verschillen genoemd naar stedelijkheidsgraad. Hierbij is de indeling in vijf categorieën (van zeer sterk stedelijk tot niet-stedelijk) gehanteerd volgens de definitie van het Centraal Bureau voor de Statistiek.²
- Voor de variabele opleiding hanteren wij de terminologie lager-, middelbaar en hoger opgeleid. Dit is een bewuste keuze, omdat het onderscheidend vermogen naar theoretisch en praktisch opgeleiden niet toereikend genoeg is om een indeling op basis van onderwijsniveau te vervangen.³
- Voor de variabele herkomst hanteren wij de indeling: geen migratieachtergrond, westerse migratieachtergrond en niet-westerse migratieachtergrond. Deze indeling volgt de definitie van het CBS.⁴

¹De omliggende gemeenten betreffen; Amstelveen, Diemen, Ouder-Amstel, Landsmeer, Schiedam, Capelle aan den IJssel, Krimpen aan den IJssel, Nederlek, Ridderkerk, Barendrecht, Albrandswaard, Leidschendam, Voorburg, Rijswijk, Wassenaar en Wateringen.

²Stedelijkheid (van een gebied) (cbs.nl)

³Zie ook het [Centraal Bureau voor de Statistiek \(CBS\)](#)

⁴Zie ook [Migratieachtergrond \(cbs.nl\)](#)

Zorgen, dreigingen en informatiebehoefte (onderdeel NCTV)

Algemene zorgen

De respondenten ontvingen een uitnodiging voor de vragenlijst met een neutrale tekst waaruit niet af te leiden was waar het onderzoek over ging. Als eerste stelden we de volgende open vraag: *'Wanneer je denkt aan gebeurtenissen met een mogelijke invloed op de veiligheid in Nederland, waarover maak je je dan zorgen?'*

De open antwoorden zijn visueel weergegeven in een wordcloud (figuur 1). Hoe groter het woord in de wordcloud, hoe vaker dit woord door respondenten genoemd is.

Net als in de voorgaande twee metingen blijkt dat twee derde van de inwoners zich zorgen maakt over een gebeurtenis met een mogelijke invloed op de veiligheid in Nederland (65%). Tijdens de eerste meting lag dit het hoogst met 71 procent (zie bijlage B). Uit de antwoorden op deze vraag komen verschillende zorgen naar voren, maar het meest duidelijk zijn de zorgen over de oorlogen die momenteel gaande zijn. Net als bij de vorige drie peilingen (16 en 23 oktober, en 4 november) worden de oorlog tussen Oekraïne en Rusland evenals de gebeurtenissen in Israël en de Palestijnse gebieden veelvuldig benoemd. Ook de angst voor aanslagen en de zorgen over de toenemende polarisatie blijven terugkeren in de antwoorden.

Figuur 1. Wanneer je denkt aan gebeurtenissen met een mogelijke invloed op de veiligheid in Nederland, waarover maak je je dan zorgen?

Ernst van de gebeurtenissen tussen Israël en Palestijnse gebieden

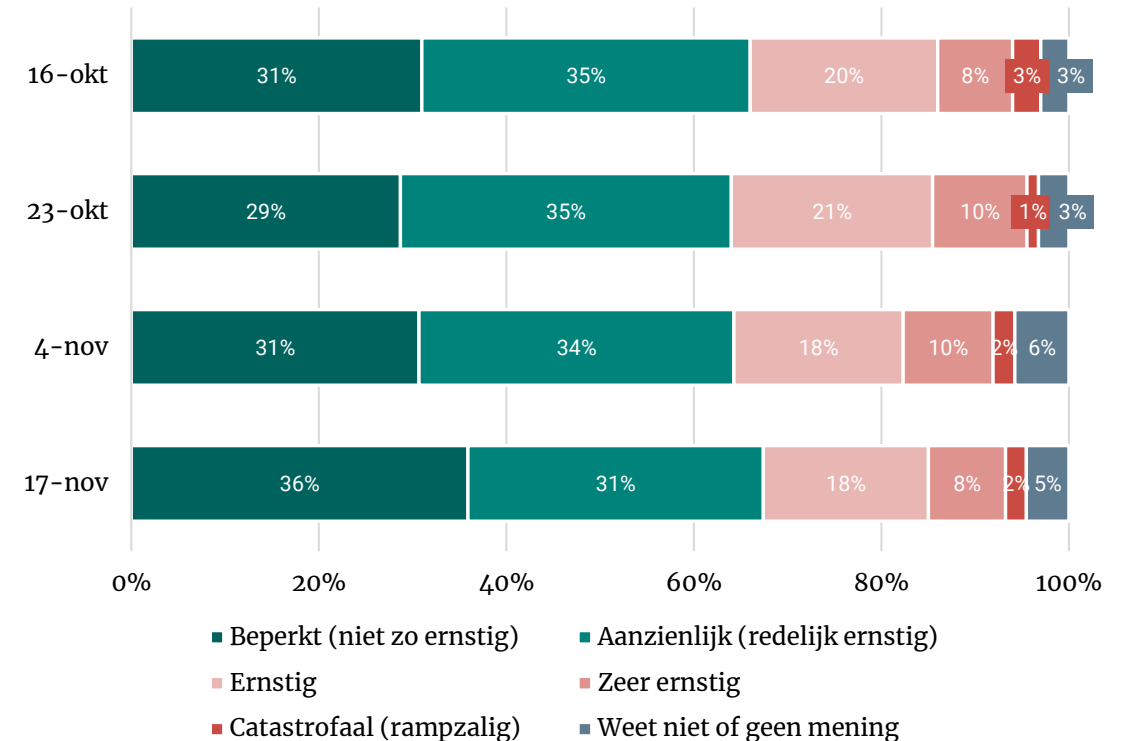
We stelden Nederlanders de vraag: ‘Hoe ernstig zijn de gebeurtenissen in Israël en de Palestijnse gebieden volgens jou voor de Nederlandse samenleving?’

De meerderheid (65%) van de inwoners schat de gevolgen van de gebeurtenissen in Israël en de Palestijnse gebieden voor de Nederlandse samenleving in als beperkt (niet zo ernstig; 36%) of aanzienlijk (redelijk ernstig; 31%). Net iets minder dan een vijfde van de Nederlanders (18%) schat de gevolgen voor de Nederlandse samenleving ernstig in. Een tiende van de Nederlanders (8%) denkt dat de gevolgen zeer ernstig zijn. Twee procent van de inwoners acht de ernst van de gebeurtenissen in Israël en de Palestijnse gebieden voor de Nederlandse samenleving catastrofaal (rampzalig).

Tijdens de meting van 23 oktober lag het aandeel dat de gebeurtenissen niet zo ernstig vond op 29 procent. Het laagste van de vier metingen. Tijdens deze meting is dit significant gestegen naar 36 procent (+7 procentpunt).

- Zes procent van de inwoners van de drie grote steden vindt de gebeurtenissen in Israël en de Palestijnse gebieden catastrofaal. Dit is hoger dan het aandeel inwoners van het oosten (1%).
- Nederlanders met een niet-westerse migratieachtergrond noemen de gebeurtenissen relatief vaak catastrofaal (13%). Dit is hoger dan onder Nederlanders zonder een migratieachtergrond en Nederlanders met een westerse migratieachtergrond (beide 1%).

Figuur 2. Hoe ernstig zijn de gebeurtenissen in Israël en de Palestijnse gebieden volgens jou voor de Nederlandse samenleving? Basis: Alle Nederlanders n= 1.138

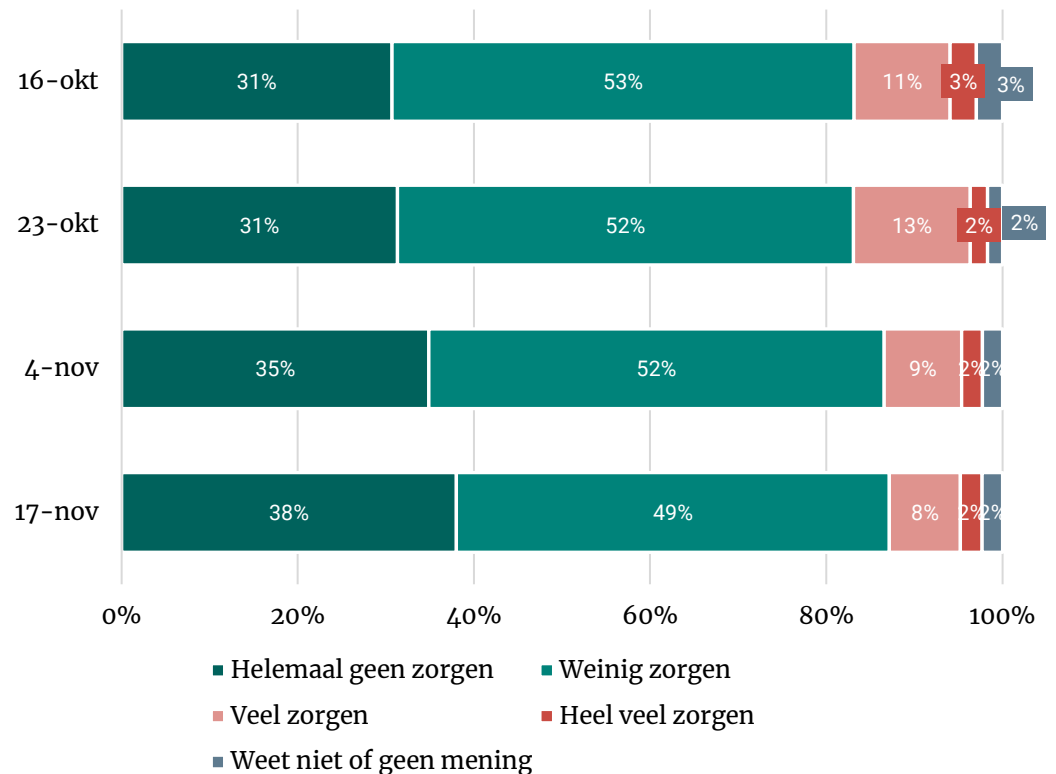
Zorgen over de eigen veiligheid en die van familie en/of vrienden

Aan Nederlanders stelden wij de vraag hoeveel zorgen zij zich maken over de veiligheid van henzelf, hun familie en/of vrienden door de gebeurtenissen in Israël en de Palestijnse gebieden.

De ruime meerderheid (87%) van de inwoners maakt zich geen of weinig zorgen. Gestegen sinds de meting van 23 oktober (31%).

Tien procent van de inwoners maakt zich wel veel zorgen, gelijk aan de voorgaande meting, maar lager dan de eerste twee metingen.

Figuur 3. Hoeveel zorgen maak jij je op dit moment over de veiligheid van jezelf, je familie en/of vrienden door de gebeurtenissen in Israël en de Palestijnse gebieden?
Basis: Alle Nederlanders n= 1.138

- 18 procent van de inwoners van de drie grote steden maakt zich (heel) veel zorgen over de eigen veiligheid en die van familie en vrienden. In het noorden (9%) en het oosten (10%) ligt dit beduidend lager. In de rest van het westen geeft de 95 procent aan zich (helemaal) geen zorgen te maken, beduidend hoger dan het aandeel in de drie grote steden (81%) en het zuiden (86%).
- Negen op de tien jongeren (16-29 jaar) maken zich (helemaal) geen zorgen, hoger dan het aandeel onder inwoners boven de 60 jaar (tussen de 82% en 87%).
- 16 procent van de inwoners met een niet-westerse migratieachtergrond en 13 procent van de inwoners met een westerse migratieachtergrond maken zich (heel) veel zorgen over de eigen veiligheid en die van familie en vrienden. Significant hoger dan het aandeel onder inwoners zonder migratieachtergrond (9%).

Zorgen over de impact op Nederland

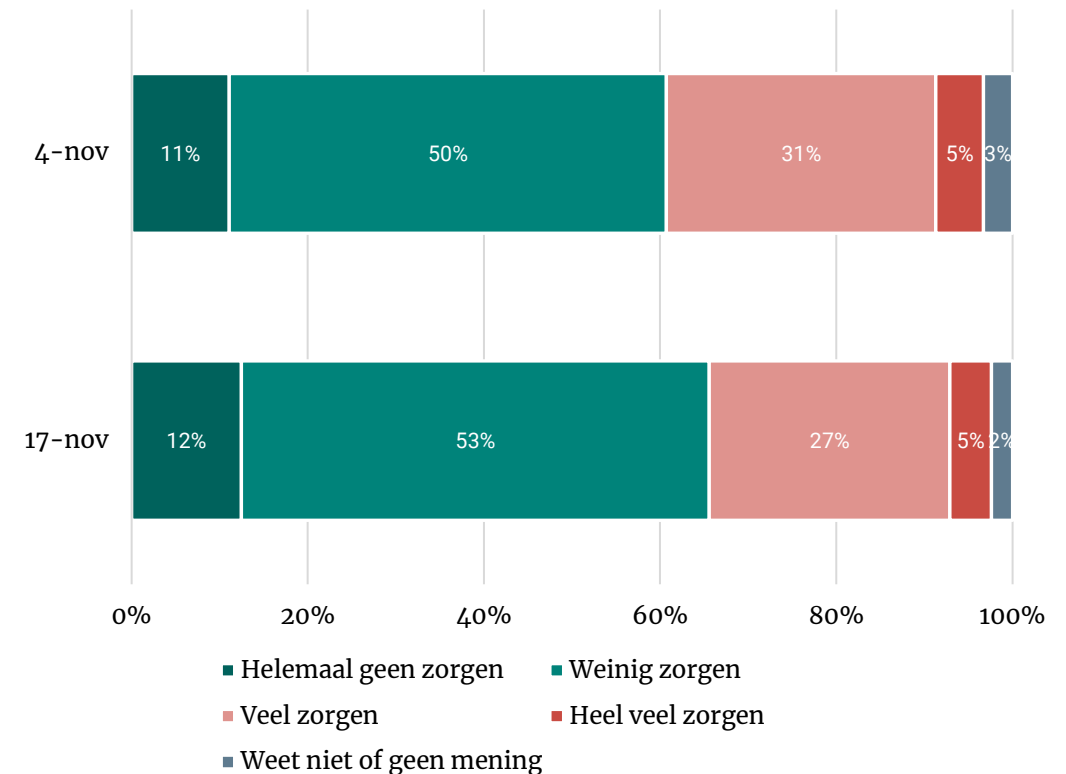
In de derde meting (4 november) vroegen wij voor het eerst of inwoners zich momenteel zorgen maken over de impact op Nederland in het algemeen als gevolg van de gebeurtenissen in Israël en de Palestijnse gebieden.

Net als in de meting van 4 november, maakt de meerderheid (65%) zich (helemaal) geen zorgen over de impact die de gebeurtenissen in Israël en de Palestijnse gebieden hebben op Nederland. Dit is wel lager dan de ervaren zorgen over de eigen veiligheid en die van familie en/of vrienden; daar maakt 87% zich geen of weinig zorgen over.

Een op de drie inwoners (33%) maakt zich veel of heel veel zorgen over de impact van de gebeurtenissen op Nederland.

- Vier op de tien inwoners van de drie grote steden maken zich (heel) veel zorgen over de impact op Nederland. Beduidend hoger dan in de rest van het land (tussen de 17% en 34%).
- Inwoners tussen de 16 en 39 jaar maken zich in vergelijking tot inwoners boven de 50 jaar in mindere mate zorgen over de impact op Nederland.
- 39 procent van de inwoners met een niet-westerse migratieachtergrond maken zich (heel) veel zorgen over de impact van de gebeurtenissen op Nederland. Onder inwoners zonder een migratieachtergrond (32%) en onder inwoners met een westerse migratieachtergrond (24%) ligt dit beduidend lager.

Figuur 4. Hoeveel zorgen maak jij je op dit moment over de impact op Nederland in het algemeen omtrent de gebeurtenissen in Israël en de Palestijnse gebieden? Basis: Alle Nederlanders n= 1.138

Waarschijnlijkheid gebeurtenissen

Net als in de voorgaande metingen vindt driekwart van de inwoners desinformatie en nepnieuws (77%), een toename in maatschappelijke spanningen tussen bevolkingsgroepen (75%) en onrust op straat (72%) het meest waarschijnlijk als de situatie in Israël en de Palestijnse gebieden verder verslechtert .

Voor bijna alle mogelijke gebeurtenissen geldt dat de geschatte waarschijnlijkheid op het laagste punt ligt sinds we op 17 oktober zijn begonnen met meten.

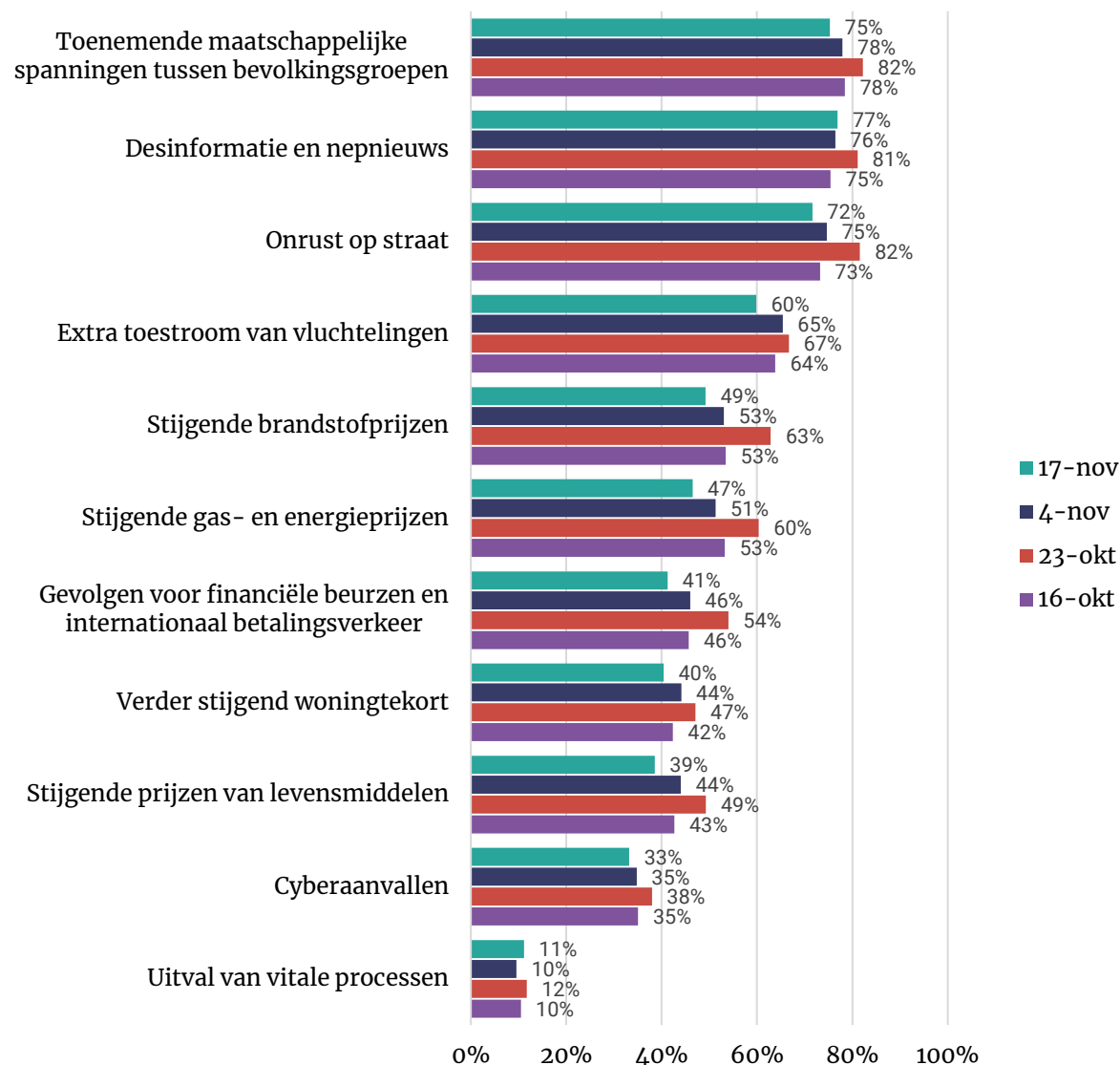
Zo blijkt dat zes op de tien inwoners een extra toestroom van vluchtelingen (zeer) waarschijnlijk vinden, een lichte daling ten opzichte van de vorige metingen (-5 procentpunt). Het aandeel dat stijgende gas- en energieprijzen (zeer) waarschijnlijk vindt, is sinds de meting van 23 oktober gedaald. Eenzelfde patroon is zichtbaar bij gevolgen voor financiële beurzen en internationaal betalingsverkeer. Tijdens de meting van 23 oktober lag het aandeel dat dit (zeer) waarschijnlijk vindt, het hoogst (54%).

Tot slot is het aandeel dat stijgende prijzen van levensmiddelen (zeer) waarschijnlijk vindt gedaald met tien procentpunt sinds de meting van 23 oktober.

- Acht op de tien inwoners van zeer sterk stedelijk gebied (80%) of sterk stedelijk gebied (82%) vinden het verspreiden van desinformatie en nepnieuws (zeer) waarschijnlijk. Beduidend hoger dan in weinig stedelijk (69%) en niet stedelijk (67%) gebied.
- Acht op de tien inwoners van de drie grote steden (83%) en van het oosten (78%) vinden toenemende maatschappelijke spanningen tussen bevolkingsgroepen (zeer) waarschijnlijk. Significant hoger dan het aandeel in het zuiden (67%). In het zuiden noemt men dit vaker enigszins waarschijnlijk (25%).
- Hoger opgeleiden vinden het stijgen van de gas- en energieprijzen (26%), stijgende prijzen van levensmiddelen (34%) en stijgende brandstofprijzen (21%) als gevolg van de situatie in Israël en de Palestijnse gebieden (zeer) onwaarschijnlijk. Significant hoger ten opzichte van het aandeel lager opgeleiden (resp. 13%, 20% en 11%)

Figuur 5. Als de situatie in Israël en de Palestijnse gebieden verder verslechtert, kan dit mogelijk gevolgen hebben voor Nederland. Kun je van de onderstaande gevolgen aangeven in hoeverre jij het waarschijnlijk acht in Nederland.

Percentage (zeer) waarschijnlijk. Basis: Alle Nederlanders n= 1.138

Onrust in de eigen omgeving

We stelden Nederlanders de vraag: *“Ervaar je zelf momenteel onrust in jouw omgeving als gevolg van gebeurtenissen in Israël en de Palestijnse gebieden?”*

Eén op de tien Nederlanders (10%) ervaart zelf momenteel onrust in hun omgeving, negen van de tien (90%) ervaren dit niet. Deze verhoudingen zijn vergelijkbaar met de vorige metingen.

Inwoners die veel onrust ervaren, geven aan dat zij dit ervaren door de vele discussies met verschillende standpunten die gevoerd worden. Deze discussies komen voor sommige meer online voor, terwijl anderen ze juist in de eigen omgeving ervaren.

Daarnaast ervaren inwoners die bekenden hebben met een Israëlische achtergrond onrust, omdat zij mensen kennen die moeten vechten. Tot slot geven sommige respondenten aan dat zij hun steun niet durven te uiten, omdat ze bang zijn voor de gevolgen.

Ervaar je zelf momenteel onrust in jouw omgeving als gevolg van gebeurtenissen in Israël en de Palestijnse gebieden?

“Algemene zorgen en treurigheid om de situatie daar, maar niet in Nederland.”

“Antisemitisme . Op werk van man is vooral pro Palestijns en dat zorgt wel voor spanningen.”

“Bredere zorgelijkheid over verschillende oorlogen en over toenemende polarisatie.”

“Dat de oorlog zich uit zal breiden door bemoeienis van andere landen.”

“Dat er nauwelijks genuanceerd over dit onderwerp gesproken wordt.”

“Discussies over politiek. Wat is goed en wat is fout enz.”

“Discussies tussen familie, vrienden en collega’s.”

“Ik heb Israëlische vrienden. Hun kinderen moeten nu vechten. Met name de vrouwen in mijn omgeving zijn heel verdrietig door wat er daar nu gebeurt.”

“Mensen die zich zorgen maken.”

Reactie Rijksoverheid op gebeurtenissen Israël en Palestijnse gebieden

Wat vinden inwoners van de reactie van de Nederlandse overheid?

Inwoners blijven verdeeld of ze vinden dat er in de reactie van de overheid voldoende aandacht is voor alle bevolkingsgroepen in de samenleving. Een kwart is het hiermee eens (28%), terwijl 30 procent het hiermee oneens is. Na een stijging in het aandeel oneens en een daling in het aandeel eens, zijn de verhoudingen wel weer gelijk aan de eerste meting.

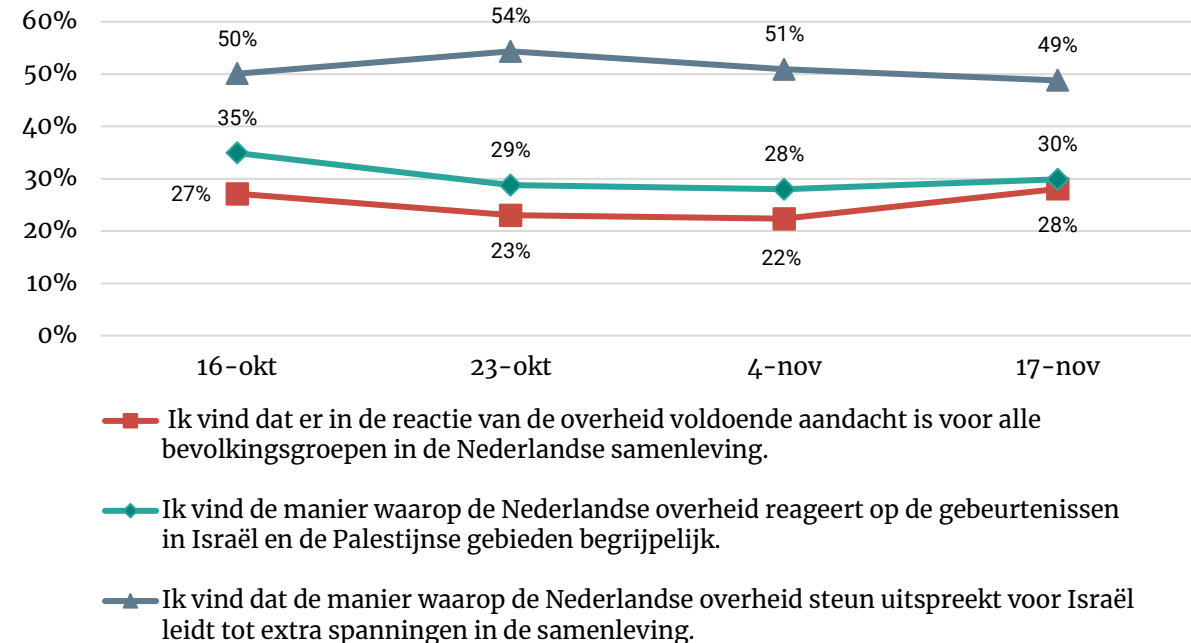
Daarnaast zijn inwoners nagenoeg gelijk verdeeld over de stelling of de manier waarop de Nederlandse overheid reageert op de gebeurtenissen begrijpelijk is: Drie op de tien hebben hier geen begrip voor (29%), een even grote groep heeft er wel begrip voor (30%) en een vergelijkbare groep hangt er tussenin (29%). Na een stijging tussen de eerste en tweede meting in het aandeel dat **geen** begrip heeft en een daling in het aandeel wat wel begrip heeft, is dit nu stabiel gebleven.

De helft van de Nederlanders vindt dat de manier waarop de Nederlandse overheid steun uitspreekt voor Israël **wel** leidt tot extra spanningen in de samenleving (49% (helemaal) eens met de stelling). Na een piek op 23 oktober (54%) is dit deze meting verder gedaald.

- Vier op de tien inwoners van de drie grote steden (38%) hebben **geen** begrip voor de manier waarop de Nederlandse overheid reageert op de gebeurtenissen in Israël en de Palestijnse gebieden. Beduidend hoger dan in de rest van het westen (22%). Inwoners uit zeer sterk stedelijk gebied (34%) en sterk stedelijk gebied (34%) hebben vaker **geen** begrip voor de reactie van de overheid; hoger in vergelijking met inwoners uit weinig (21%) en niet (18%) stedelijk gebied.
- Inwoners boven de 70 jaar hebben vaker **wel** begrip voor de manier waarop de Nederlandse overheid reageert op de gebeurtenissen in Israël en de Palestijnse gebieden (tussen 45% en 50%). Beduidend hoger dan onder inwoners onder de 70 jaar (tussen 22% en 35%). Daarnaast heeft een op de drie inwoners zonder een migratieachtergrond of met een westerse migratieachtergrond **wel** begrip (resp. 32% en 33%), beduidend hoger dan het aandeel onder inwoners met een niet-westerse migratieachtergrond (12%). Deze groep heeft vaker **geen** begrip (49% tegenover 26% onder inwoners zonder een migratieachtergrond).
- Drie op de tien inwoners zonder een migratieachtergrond vinden dat er in de reactie van de overheid voldoende aandacht is voor alle bevolkingsgroepen in de Nederlandse samenleving (30%). Onder inwoners met een niet-westerse migratieachtergrond is dat 18 procent.

Figuur 6. In welke mate ben je het eens of oneens met onderstaande stellingen?

Basis: Alle Nederlanders n= 1.138

Toelichting begrip reactie Rijksoverheid

Wij vroegen inwoners of zij konden toelichten waarom ze de reactie van de Nederlandse overheid niet begrijpelijk vinden. Inwoners vinden dat de overheid te veel steun uitspreekt voor Israël en vinden dat er voorbij gegaan wordt aan wat er gebeurt met de Palestijnse inwoners. Enkelingen vinden de reactie vanuit de Nederlandse overheid niet begrijpelijk, omdat ze vinden dat Nederland juist te genuanceerd is in deze situatie en zich er niet mee moet bemoeien.

“Aan het leed van onschuldige Palestijnen wordt volledig voorbij gegaan.”

“Bij alle conflicten – gebeurtenissen op de wereld staat de overheid van Nederland vooraan om hun mening te geven. En bij dit conflict nemen ze geen duidelijk standpunt in. Er wordt om de hete brei heen gedraaid.”

“ Hamas is geen Palestina. Palestina verdient juist enorm veel steun als slachtoffer van Israël welke de Nederlandse overheid al jaren aan het ontkent. Oorlog en geweld veroordeel ik ten zeerste! Israël krijgt wel steun en Palestina niet?”

“Negeren decennia aan geschiedenis en kijken niet naar wat voor een staat Israël eigenlijk is en wat hun acties zijn.”

“Onthouden van stemming, duidelijk pro Israël, niet uitspreken tegen de wreedheden die Israël nu pleegt.”

“Prima dat het eerste geweld veroordeeld wordt als terrorisme maar de reactie is buitenproportioneel.”

“Vind dat Nederland te veel aan de kant van Israël focust.”

“Waar 2 vechten, hebben 2 schuld. Burgers en vooral kinderen en kwetsbaren zijn het slachtoffer. Daar moet je je veel steviger over uitspreken. Geweld is nooit goed te praten, van wie dan ook.”

Wij vroegen inwoners of zij konden toelichten waarom ze de reactie van de Nederlandse overheid wel begrijpelijk vinden. Hieruit blijkt dat inwoners enerzijds de aanval van Hamas afkeuren en begrip hebben voor de reactie van Israël, maar het anderzijds goed vinden dat de overheid ook steun uitspreekt voor de slachtoffers aan Palestijnse zijde. De inwoners noemen de reactie van de overheid genuanceerd.

“Omdat de zaak inderdaad twee kanten heeft.”

“Aanvankelijk zeer pro-Israël, maar nu toch genuanceerdere meningen, gezien het grote aantal onschuldige burgerslachtoffers”

“Dat is logisch in verband met de verhouding die wij met Israël hebben.”

“Het afkeuren van het terreurgeweld van Hamas is noodzakelijk. Ondanks het begrip voor de Palestijnse zaak.”

“Overheid staat duidelijk achter Israël en anti Hamas, maar met begrip voor de Palestijnse bevolking en mits ook Israël de humanitaire aspecten duidelijk(er) aanvaardt en in de praktijk toepast.”

“Probeert hierin een gematigd standpunt in te nemen.”

“Qua land is Nederland pro Israël. Maar de steun gaat naar de slachtoffers aan beide kanten.”

“Steunen Israël maar willen een beperkte reactie van Israël om burgerslachtoffers onder de Palestijnse bevolking te beperken.”

“Van oudsher is de band met Israël beter dan met de Arabische-/moslimlanden.”

Berichtgeving

Inwoners zijn sterk verdeeld over de neutraliteit van de berichtgeving van de media en de overheid.

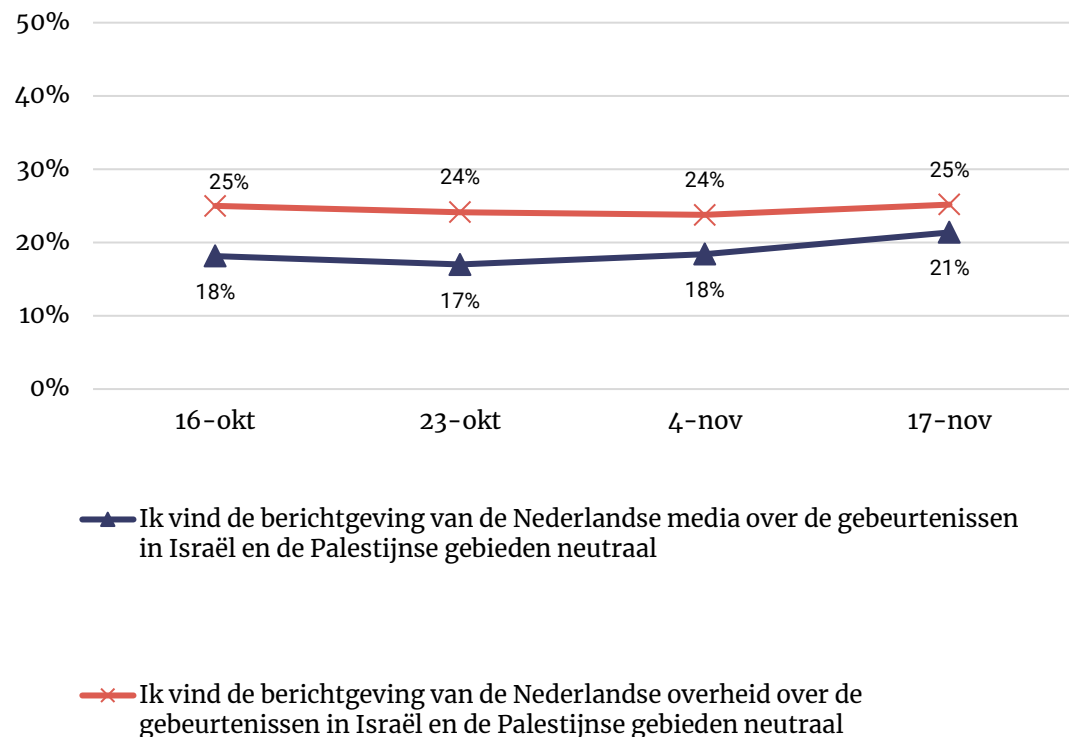
Vier op de tien vinden de berichtgeving van de media (41%) of van de overheid (37%) niet neutraal.

Een kwart van de inwoners noemt de berichtgeving van de overheid wel neutraal (25%), bij de media ligt dit met 21 procent beduidend lager.

Sinds de eerste meting kennen beide stellingen een stabiel beeld.

- Inwoners boven de 80 jaar vinden de berichtgeving van de overheid vaker **wel** neutraal (42%). Met name in vergelijking met de jongeren (16-29 jarigen): 21%. Inwoners in deze leeftijdsgroep vinden beduidend vaker de berichtgeving **niet** neutraal (43% tegenover 8%).
- De helft van de inwoners van de drie grote steden (49%) vindt de berichtgeving van de media **niet** neutraal. Significanter hoger ten opzichte van het zuiden (34%).
- De helft van de inwoners met een niet-westerse migratieachtergrond vindt de berichtgeving van de media (54%) of overheid (58%) **niet** neutraal. Inwoners zonder een migratieachtergrond zijn juist bovengemiddeld (helemaal) eens dat de berichtgeving van de overheid neutraal is (27%).

Figuur 7. In hoeverre ben je het eens met de volgende stellingen?
Basis: Alle Nederlanders n= 1.138

Informatievoorziening (1)

De helft van de inwoners van Nederland vindt dat de informatie vanuit de Rijksoverheid hen **niet** voldoende informeert over de mogelijke lange termijn effecten van de gebeurtenissen in Israël en de Palestijnse gebieden voor Nederland (niet in figuur: 54%). Een op de tien (10%) is het (helemaal) eens met de stelling (en vindt de informatie vanuit de overheid dus wel voldoende). Dit is stabiel ten opzichte van de vorige metingen.

Bij de stelling 'Het is voor mij duidelijk wat de Rijksoverheid doet om de gevolgen van de gebeurtenissen in Israël en de Palestijnse gebieden in Nederland te beperken' zijn vergelijkbare verhoudingen te zien: 50 procent is het er (helemaal) mee oneens (niet in figuur) en 13 procent is het er (helemaal) mee eens.

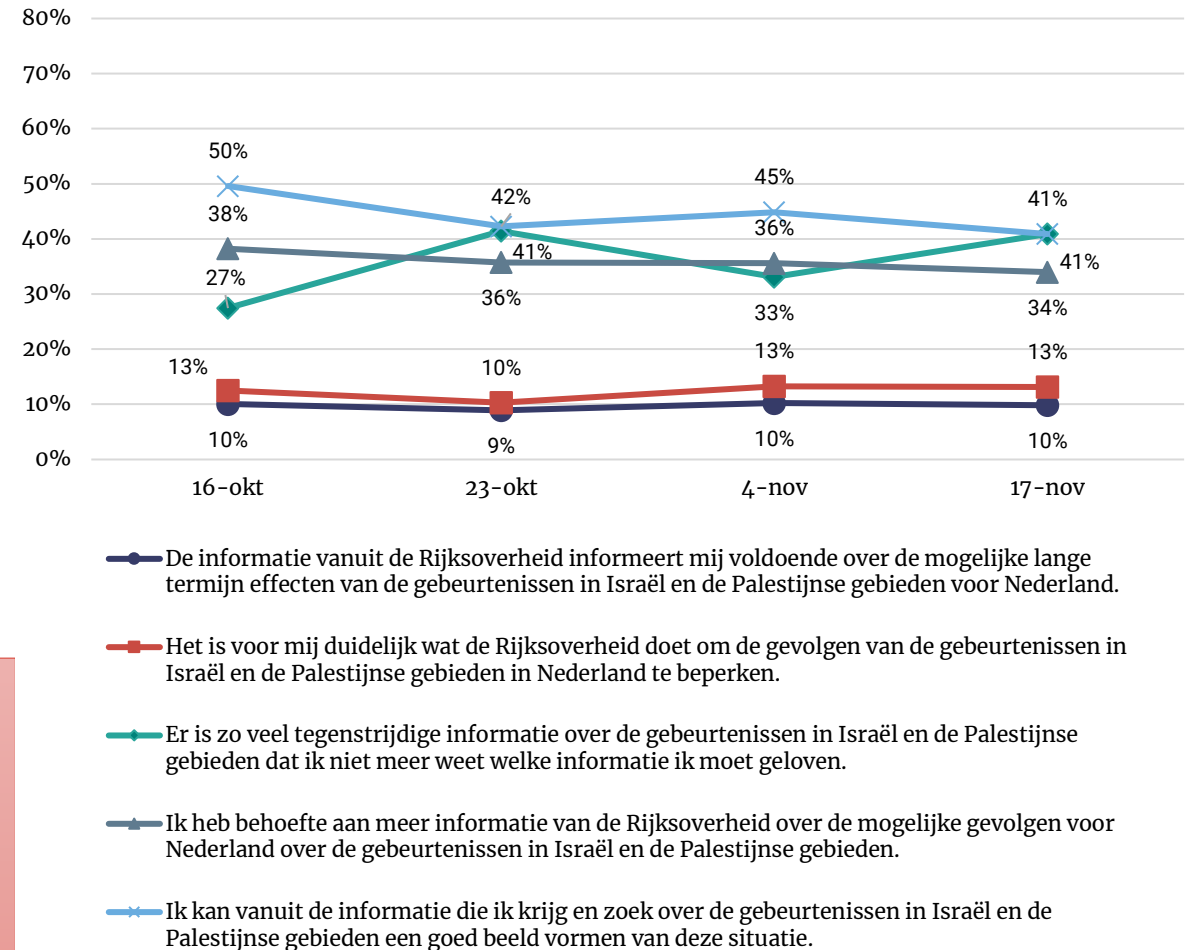
Net als tijdens de meting van 23 oktober vinden vier op de tien inwoners dat er veel tegenstrijdige informatie is (41%), aanzienlijk hoger dan tijdens de vorige meting (33%). Maar het lag ook al eerder (23 oktober) op dit niveau.

Net als tijdens de vorige metingen heeft een op de drie (34%) behoefte aan meer informatie van de Rijksoverheid over de mogelijke gevolgen van de gebeurtenissen in Israël en de Palestijnse gebieden. Tot slot kunnen vier op de tien (41%) zich een goed beeld vormen van de gebeurtenissen. Na een daling tussen 16 oktober (50%) en 23 oktober (42%) is dit stabiel.

- Een op de zeven inwoners van het westen (14%) vindt *niet* dat er veel tegenstrijdige informatie is over de gebeurtenissen in Israël en de Palestijnse gebieden. In de rest van Nederland ligt dit significant hoger (rond de 30%).
- Een derde van de hoger opgeleide inwoners (33%) vindt *niet* dat er veel tegenstrijdige informatie is. Significant hoger dan onder lager (21%) of middelbaar (26%) opgeleide inwoners.
- Bijna de helft van de inwoners boven de 70 jaar hebben behoefte aan meer informatie van de Rijksoverheid, significant hoger dan onder de andere leeftijdsgroepen (tussen de 25% en 36%).
- Zes op de tien inwoners tussen de 16 en 29 jaar en 55 procent van de 30 – 39 jarigen vinden het onduidelijk wat de overheid doet om de gevolgen van de gebeurtenissen in Israël en de Palestijnse gebieden voor Nederland te beperken. Significant hoger dan onder de andere leeftijdsgroepen (minder dan 50%).
- Zes op de tien hoger opgeleiden (60%) vinden dat de informatie hen voldoende informeert over de lange termijn effecten, beduidend hoger dan het aandeel onder lager (50%) en middelbaar (51%) opgeleide inwoners.

Figuur 8. In welke mate ben je het eens of oneens met onderstaande stellingen over de informatievoorziening rondom de gebeurtenissen in Israël en de Palestijnse gebieden?

Basis: Alle Nederlanders n= 1.138

Informatievoorziening (2)

Aan Nederlanders vroegen wij vervolgens of zij informatie missen over andere onderwerpen omtrent de gebeurtenissen in Israël en de Palestijnse gebieden. Een op de acht (13%) geeft aan dat zij nog informatie missen. De antwoorden zijn uiteenlopend, onder andere over:

- Het bewust opzetten van mensen tegen over elkaar.
- De vluchtelingenstroom, komen er meer vluchtelingen deze kant op?
- Hoe verloopt de oorlog verder en wat zijn eventuele gevolgen voor Nederland, dan wel het Midden-Oosten?
- De context van de hele geschiedenis van het Midden-Oosten. Hoe is de situatie daar ontstaan en hoe zijn we gekomen tot waar we nu zijn? Welke landen in en buiten het Midden-Oosten hebben hier een rol gespeeld?
- Tot slot is er ook een groep inwoners die zich zorgen maken over de afnemende aandacht voor de oorlog in Oekraïne en de informatievoorziening hierover en vragen sommige inwoners zich af wat de samenhang tussen deze oorlogen is.

Zijn er nog andere onderwerpen omtrent de gebeurtenissen in Israël en de Palestijnse gebieden waarover je je zorgen maakt, maar waarover je voor jou gevoel nog informatie mist?

“3e wereld oorlog. Veel brandhaarden inde wereld.”

“Aanwezigheid fanatieke joodse en Palestijnse groeperingen in Nederland.”

“Beïnvloeding en mensen bewust tegen elkaar op zetten. Verdeel en heers praktijken.”

“Dat de oorlog in de Oekraïne “vergeten” wordt c.q. geen aandacht meer krijgt!”

“De betrekkingen die beide landen met andere landen hebben. Nu lijkt het dat alleen Amerika Israël steunt en Iran Palestina, maar er zijn zeker veel complexere verbindingen.”

“De historische achtergronden worden te weinig belicht.”

“De veiligheid en het welzijn van de inwoners van het oorlogsgebied, ook in de toekomst.”

“Geopolitieke gevolgen in de regio (Iran, Egypte, Jordanië etc.) en de wereldwijde verhoudingen daarbij.”

“Ik denk dat er meer gewaarschuwd mag worden voor bewuste desinformatie.”

“Oorlog in Oekraïne en verdeeldheid hierover in Europa.”

“Vluchtelingenstroom vanuit Gaza naar Nederland, met als mogelijk gevolg conflict/ onrust tussen joden en moslims.”

Vertrouwen in informatievoorziening

Na de vragen over wat inwoners van de informatievoorziening vinden van de gebeurtenissen in Israël en de Palestijnse gebieden, vroegen wij hoeveel vertrouwen zij hebben in de informatievoorziening van de overheid omtrent dit onderwerp.

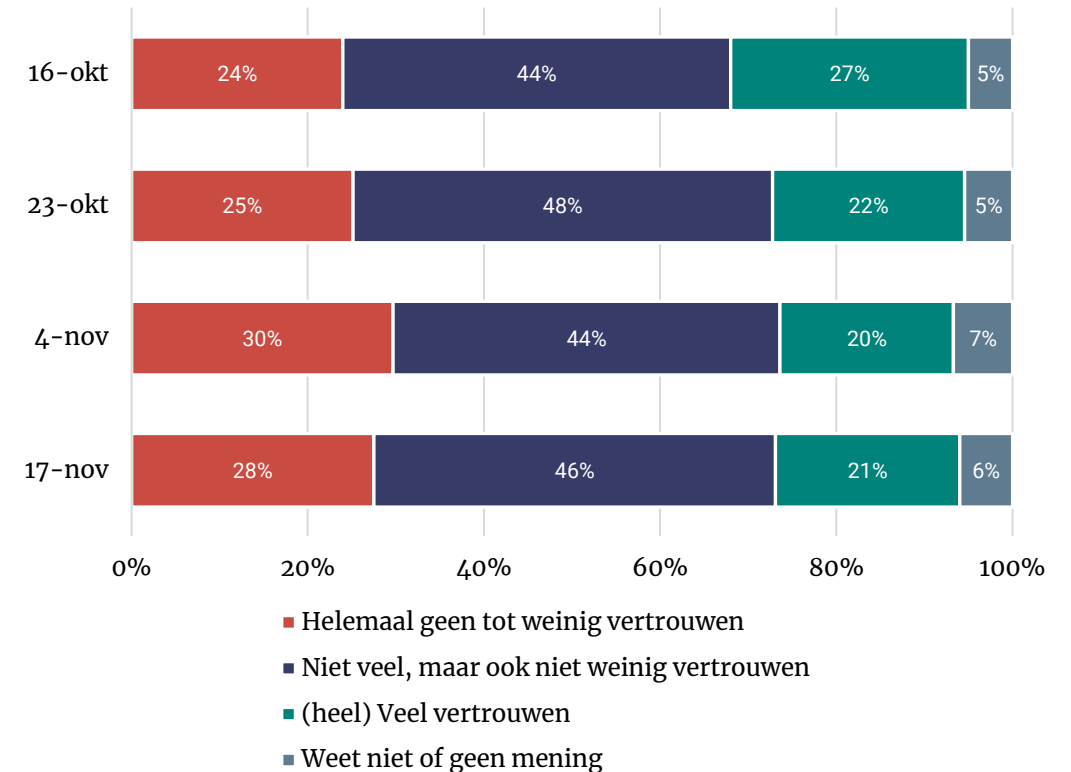
Drie op de tien inwoners hebben helemaal geen tot weinig vertrouwen in de informatievoorziening over de gevolgen van de gebeurtenissen in Israël en de Palestijnse gebieden (28%).

Een op de vijf heeft (heel) veel vertrouwen in de informatievoorziening van de overheid. Na een daling tussen de eerste en de tweede meting (van 27% naar 22%) is dit stabiel.

Verreweg de meeste inwoners hebben niet veel, maar ook niet weinig vertrouwen in de informatievoorziening van de overheid over de gebeurtenissen in Israël en de Palestijnse gebieden (46%). Dit verschilt niet significant ten opzichte van de vorige metingen.

Figuur 9. Hoeveel vertrouwen heb je in de informatievoorziening van de overheid over de gevolgen van de gebeurtenissen in Israël en de Palestijnse gebieden?

Basis: Alle Nederlanders n= 1.138

- Een kwart van de hoger opgeleiden (24%) en middelbaar opgeleiden (23%) heeft (heel) veel vertrouwen in de informatievoorziening. Beduidend hoger dan het aandeel onder lager opgeleiden (11%). Zij hebben vaker helemaal geen tot weinig vertrouwen (36% tegenover 26% onder hoger opgeleiden en 25% onder middelbaar opgeleiden).
- Ruim vier op de tien inwoners met een niet-westerse migratieachtergrond hebben helemaal geen tot weinig vertrouwen (43%). Significant hoger dan het aandeel inwoners zonder een migratieachtergrond (26%) of met een westerse migratieachtergrond (24%). Een op de vijf inwoners zonder een migratieachtergrond (22%) en een kwart van de inwoners met een westerse migratieachtergrond (25%) heeft (heel) veel vertrouwen in de informatievoorziening. Significant hoger dan het aandeel onder inwoners met een niet-westerse migratieachtergrond (12%).

Desinformatie

“Desinformatie is informatie die niet waar is of onnauwkeurig is. Desinformatie wordt verspreid om verschillende redenen. Bijvoorbeeld om geld te verdienen of om iemand, een groep mensen, een organisatie of een land te beschadigen. Zo kunnen democratische processen, zoals verkiezingen, volksgezondheid of nationale veiligheid, worden beïnvloed. Het is voor te stellen dat desinformatie ook een rol speelt in de berichtgeving rondom de gebeurtenissen in Israël en de Palestijnse gebieden met als doel de spanningen tussen bevolkingsgroepen in Nederland te vergroten en het conflict te beïnvloeden.”

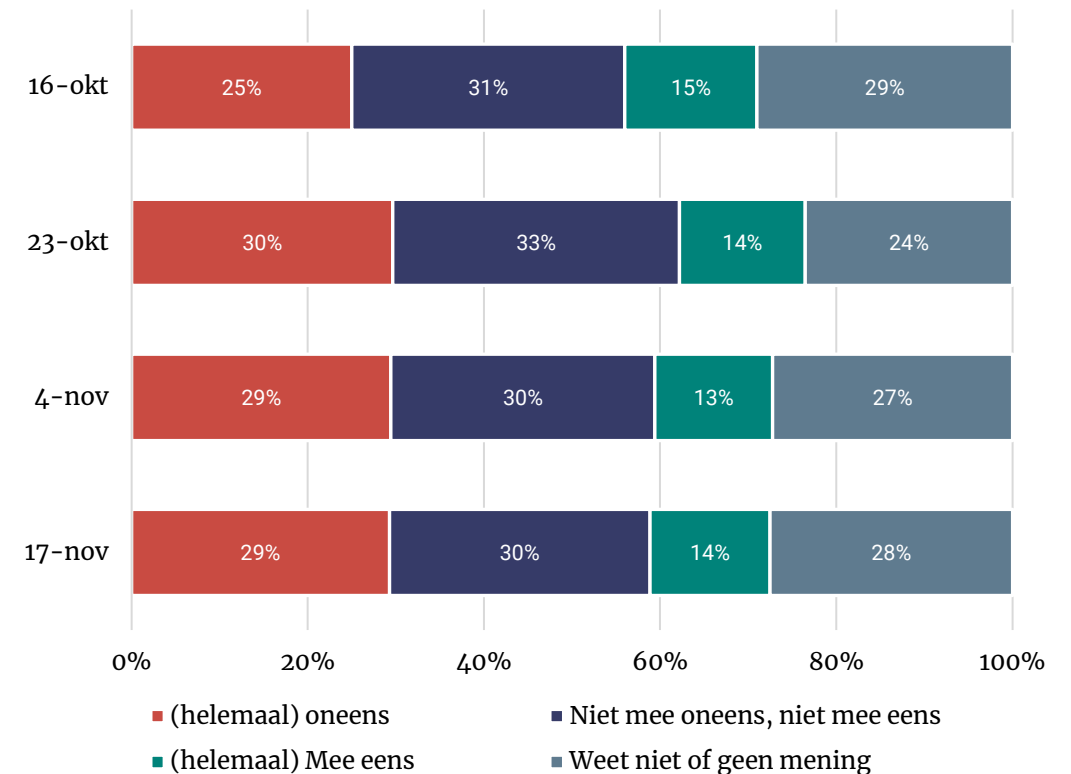
Na deze toelichting vroegen wij in hoeverre inwoners vinden dat de overheid voldoende doet om desinformatie over de gebeurtenissen in Israël en de Palestijnse gebieden tegen te gaan.

Drie op de tien inwoners zijn het hier (helemaal) mee oneens (29%), gelijk aan de vorige twee metingen. Eén op de zeven vindt dat de overheid wel voldoende doet (14%). Een derde is het er noch mee eens, noch mee oneens (30%).

- Bijna vier op de tien inwoners uit de drie grote steden (38%) vinden **niet** dat de overheid voldoende doet om desinformatie over de gebeurtenissen in Israël en de Palestijnse gebieden tegen te gaan. Aanzienlijk hoger dan in de rest van het westen (26%), noorden (31%) en het zuiden (23%).
- Inwoners met een niet-westerse migratieachtergrond vinden vaker dat de overheid **niet** voldoende doet tegen desinformatie (45%). Beduidend hoger dan het aandeel onder inwoners zonder een migratieachtergrond (27%) of met een westerse migratieachtergrond (30%). Inwoners van deze groepen zijn vaker neutraal (resp. 31% en 33%).

Figuur 10. Ik vind dat de Nederlandse overheid voldoende doet tegen desinformatie over de gebeurtenissen in Israël en de Palestijnse gebieden.

Basis: Alle Nederlanders n= 1.138

Bijlage A peilmomenten

Peilmomenten

Peiling 1: 13 oktober – 16 oktober 2023 (n=1.192)

Peiling 2: 21 oktober – 23 oktober 2023 (n=1.193)

Peiling 3: 3 november – 4 november 2023 (n=991)

Peiling 4: 16 november – 17 november 2023 (n=1.138)

Bijlagen B: Tabellen figuur 5

Wanneer je denkt aan gebeurtenissen met een mogelijke invloed op de veiligheid in Nederland, waarover maak je je dan zorgen?

	16-okt	23-okt	4-nov	17-nov
Maakt zich zorgen over een gebeurtenis met een mogelijke invloed op de veiligheid in Nederland	71%	67%	67%	65%
Maakt zich geen zorgen over een gebeurtenis met een mogelijke invloed op de veiligheid in Nederland	21%	22%	24%	27%
Geen antwoord/ Weet ik niet/ Geen mening	9%	9%	9%	10%

Uitval van vitale processen

	16-okt	23-okt	4-nov	17-nov
(zeer) onwaarschijnlijk	69%	64%	68%	68%
Enigszins waarschijnlijk	16%	20%	17%	16%
(zeer) waarschijnlijk	10%	12%	10%	11%
weet niet/geen mening	5%	5%	5%	4%

Desinformatie en nepnieuws (bewust verspreiden van onjuiste informatie om de publieke opinie te beïnvloeden)

	16-okt	23-okt	4-nov	17-nov
(zeer) onwaarschijnlijk	6%	5%	4%	5%
Enigszins waarschijnlijk	16%	11%	16%	15%
(zeer) waarschijnlijk	75%	81%	76%	77%
weet niet/geen mening	3%	3%	4%	4%

Extra toestroom van vluchtelingen

	16-okt	23-okt	4-nov	17-nov
(zeer) onwaarschijnlijk	11%	10%	12%	13%
Enigszins waarschijnlijk	24%	22%	21%	25%
(zeer) waarschijnlijk	64%	67%	65%	60%
weet niet/geen mening	2%	1%	2%	1%

Stijgende gas- en energieprijzen

	16-okt	23-okt	4-nov	17-nov
(zeer) onwaarschijnlijk	17%	13%	18%	22%
Enigszins waarschijnlijk	22%	22%	24%	25%
(zeer) waarschijnlijk	53%	60%	51%	47%
weet niet/geen mening	7%	5%	7%	7%

Stijgende prijzen van levensmiddelen

	16-okt	23-okt	4-nov	17-nov
(zeer) onwaarschijnlijk	26%	20%	25%	28%
Enigszins waarschijnlijk	26%	27%	24%	28%
(zeer) waarschijnlijk	43%	49%	44%	39%
weet niet/geen mening	6%	4%	7%	5%

Stijgende brandstofprijzen

	16-okt	23-okt	4-nov	17-nov
(zeer) onwaarschijnlijk	16%	11%	17%	18%
Enigszins waarschijnlijk	23%	20%	22%	27%
(zeer) waarschijnlijk	53%	63%	53%	49%
weet niet/geen mening	7%	6%	7%	6%

Gevolgen voor financiële beurzen en internationaal betalingsverkeer

	16-okt	23-okt	4-nov	17-nov
(zeer) onwaarschijnlijk	16%	14%	19%	20%
Enigszins waarschijnlijk	30%	24%	27%	29%
(zeer) waarschijnlijk	46%	54%	46%	41%
weet niet/geen mening	9%	8%	9%	10%

Cyberaanvallen (bijvoorbeeld diensten die, al dan niet tijdelijk, niet beschikbaar zijn, of dat de juistheid van informatie niet langer gegarandeerd is)

	16-okt	23-okt	4-nov	17-nov
(zeer) onwaarschijnlijk	27%	24%	31%	28%
Enigszins waarschijnlijk	31%	31%	26%	32%
(zeer) waarschijnlijk	35%	38%	35%	33%
weet niet/geen mening	7%	7%	9%	6%

Toenemende maatschappelijke spanningen tussen bevolkingsgroepen

	16-okt	23-okt	4-nov	17-nov
(zeer) onwaarschijnlijk	4%	3%	4%	5%
Enigszins waarschijnlijk	17%	14%	17%	19%
(zeer) waarschijnlijk	78%	82%	78%	75%
weet niet/geen mening	1%	1%	1%	1%

Verder stijgend woningtekort

	16-okt	23-okt	4-nov	17-nov
(zeer) onwaarschijnlijk	31%	27%	29%	32%
Enigszins waarschijnlijk	22%	23%	22%	22%
(zeer) waarschijnlijk	42%	47%	44%	40%
weet niet/geen mening	4%	3%	5%	5%

Onrust op straat (bijvoorbeeld demonstraties, ruzies tussen verschillende groepen, gebruik van symbolen zoals vlaggen en spandoeken)

	16-okt	23-okt	4-nov	17-nov
(zeer) onwaarschijnlijk	5%	3%	5%	5%
Enigszins waarschijnlijk	20%	14%	19%	22%
(zeer) waarschijnlijk	73%	82%	75%	72%
weet niet/geen mening	2%	1%	1%	1%

Tabellen figuur 6

Ik vind dat de manier waarop de Nederlandse overheid steun uitspreekt voor Israël leidt tot extra spanningen in de samenleving

	16-okt	23-okt	4-nov	17-nov
(helemaal) Mee eens	50%	54%	51%	49%
Niet mee oneens, niet mee eens	23%	22%	23%	24%
(helemaal) Oneens	19%	14%	16%	18%
Weet niet of geen mening	9%	10%	10%	10%

Ik vind de manier waarop de Nederlandse overheid reageert op de gebeurtenissen in Israël en de Palestijnse gebieden begrijpelijk

	16-okt	23-okt	4-nov	17-nov
(helemaal) Mee eens	35%	29%	28%	30%
Niet mee oneens, niet mee eens	28%	30%	28%	29%
(helemaal) Oneens	23%	29%	30%	29%
Weet niet of geen mening	14%	12%	14%	12%

Ik vind dat er in de reactie van de overheid voldoende aandacht is voor alle bevolkingsgroepen in de Nederlandse samenleving

	16-okt	23-okt	4-nov	17-nov
(helemaal) Mee eens	27%	23%	22%	28%
Niet mee eens, niet mee eens	29%	26%	29%	27%
(helemaal) Oneens	30%	37%	35%	30%
Weet niet of geen mening	14%	13%	14%	15%

Tabellen figuur 7

Ik vind de berichtgeving van de Nederlandse overheid over de gebeurtenissen in Israël en de Palestijnse gebieden neutraal

	16-okt	23-okt	4-nov	17-nov
(helemaal) Mee eens	25%	24%	24%	25%
Niet mee oneens, niet mee eens	24%	24%	26%	27%
(helemaal) Oneens	38%	42%	39%	37%
Weet niet of geen mening	13%	10%	11%	11%

Ik vind de berichtgeving van de Nederlandse media over de gebeurtenissen in Israël en de Palestijnse gebieden neutraal

	16-okt	23-okt	4-nov	17-nov
(helemaal) Mee eens	18%	17%	18%	21%
Niet mee eens, niet mee eens	27%	28%	25%	24%
(helemaal) Oneens	40%	43%	42%	40%
Weet niet of geen mening	15%	13%	14%	14%

Tabellen figuur 8

De informatie vanuit de Rijksoverheid informeert mij voldoende over de mogelijke lange termijn effecten van de gebeurtenissen in Israël en de Palestijnse gebieden voor Nederland

	16-okt	23-okt	4-nov	17-nov
(helemaal) Eens	10%	9%	10%	10%
Niet mee oneens, niet mee eens	26%	23%	24%	24%
(helemaal) Oneens	51%	56%	54%	54%
Weet niet of geen mening	12%	12%	11%	12%

Het is voor mij duidelijk wat de Rijksoverheid doet om de gevolgen van de gebeurtenissen in Israël en de Palestijnse gebieden in Nederland te beperken

	16-okt	23-okt	4-nov	17-nov
(helemaal) Eens	13%	10%	13%	13%
Niet mee oneens, niet mee eens	28%	25%	28%	28%
(helemaal) Oneens	49%	54%	48%	48%
Weet niet of geen mening	10%	11%	11%	10%

Er is zo veel tegenstrijdige informatie over de gebeurtenissen in Israël en de Palestijnse gebieden dat ik niet meer weet welke informatie ik moet geloven

	16-okt	23-okt	4-nov	17-nov
(helemaal) Eens	27%	41%	33%	41%
Niet mee oneens, niet mee eens	25%	27%	26%	26%
(helemaal) Oneens	39%	27%	33%	28%
Weet niet of geen mening	8%	5%	7%	5%

Ik heb behoefte aan meer informatie van de Rijksoverheid over de mogelijke gevolgen voor Nederland over de gebeurtenissen in Israël en de Palestijnse gebieden

	16-okt	23-okt	4-nov	17-nov
(helemaal) Eens	38%	36%	36%	34%
Niet mee oneens, niet mee eens	26%	26%	25%	28%
(helemaal) Oneens	31%	32%	34%	33%
Weet niet of geen mening	5%	7%	6%	5%

Ik kan vanuit de informatie die ik krijg en zoek over de gebeurtenissen in Israël en de Palestijnse gebieden een goed beeld vormen van deze situatie

	16-okt	23-okt	4-nov	17-nov
(helemaal) Eens	50%	42%	45%	41%
Niet mee oneens, niet mee eens	25%	27%	27%	30%
(helemaal) Oneens	17%	23%	20%	22%
Weet niet of geen mening	8%	8%	8%	7%

4^e flitspeiling gebeurtenissen Israël en de Palestijnse gebieden

I&O Research Enschede

Zuiderval 70
Postbus 563
7500 AN Enschede
T (053) 200 52 00
E info@ioresearch.nl
KvK-nummer 08198802

I&O Research Amsterdam

Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam
T (020) 308 48 00
E info@ioresearch.nl